

Կարիքի Զարյան

ԿԱՐԻՔԻ ԶԱՐԻԱՆ

ԽՈՏԱԴԱՏ ~ 1934 ~ ՅԵՐԵՎԱՆ

891.995
Զ - 39

ՈՂԱՉՈՒ ՀԱՆՐԻՆ

(Կարմիր Ներքաթ)

1

Բուրժուան ասավ բանվորին.
— Յեկ, ինձ համար տուն չինի,
Բեզ փող կտամ տուր. չորի,
Հացի, պանրի, թութակի.
Բանվորն ասավ մուրճ, բլունդ
Ու բուրժուային տուն չինեց,
Ինքը մնաց իր փուկ
Մութ ու խոնավ քնի մեջ:

Բանվորն ասավ բուրժուային.
— Դե, ինձ փող տուր, գնեմ հաց
Բուրժուան տվեց հինգ շաշի.
Բանվորն ասավ ու գնաց.
Գնաց չուկա, հաց ասավ,
Փողը պրծավ զրկանի.
Բանվոր պանդան զվարավ,
«Բա չմը, շաքար, բա պանիր...»
Ցամաք հացը բերավ տուն,
Ախալին, Հանրիկին.
Կերան, ասին ելի տուր,
Հաց յեղան ու քնեցին:

2

Դրան նայեցին.
Ու չեկավ պապան.
Յերեխեքն այնքան
Բառկացան, լաղին
Ու նստան տեղում
Բնած մնացին:

Հերոս Հանրին վաղ առավոտ
Շուտ հագնվեց, գնաց զավոդ.
Տեսնի պապան ինչ է անում
Ամբողջ գիշեր գործարանում:

Ճանապարհին
Տեսավ Հանրին
Իրա ծանոթ
Բնկերներին.
Բարե, տղեք, ուր եք գնում:

Մենք գնում ենք գործարան.
Մեր հայրերին գիշեր քնում
Բռնատեցին ու տարան.
Գնանք տեսնենք ի՞նչ են անում
Բանվորները գործարանում:

— Դրնանք, — ասավ հերոս Հանրին.
Մեր հայրերին ողնուխան.
Յերեխաները սիրտ առին
Ու քաջ Հանրուն միացան:

— Տղեք, տեսեք, — ասավ Հանրին.
Մենք մի խումբ ենք, մի բանակ.
Շարքով գնանք, վաղ թշնամին
Մեր բանակից վախենա.
Տղեք լսան ու կանգ առին
Կազմեցին շարք ու պառադ:

Հրամանատար գառավ Հանրին
 Ու հրամայեց — ավազտ, առանջ՝
 — Տղեր, — ասավ մի յերեսա, —
 Բաս դըրողակ չուենանք:
 Դրոշ չըլի, լես չեմ խաղա
 Վոչ գործադուլ, վոչ բանակ:
 Այդ ժամանակ հերոս Հանրին
 Կարմիր փողկապն արձակեց,
 Կապեց բարակ փաթիլ ծայրին
 Ասավ. — չըրողակ, ահա քեզ:
 Ձեռքն կարմիր դրոշակն առած
 Հանրին ընկավ գործի առաջ:

Մեկ — յերկու,
 Մեկ — յերկու,
 Ձախ,
 Ձախ,
 Ձախ,
 Մենք բուրժուալից,
 Նրա աղայից
 Չունենք լերկուդ,
 Չունենք վախ:
 Գնանք սգնենք բանվորին,
 Տանք բուրժուալի հաստ փորին:

Եսպես անվախ յերգելով
 Հանրին իրա գործերով
 Հասավ մինչև գործարան,
 Կազմ ու պատրաստ կանգ առան:
 Գործարանի դռան վրա
 Մեծ հրացան ուտին դըրած՝
 Կանգնած եր այդ
 Ժանդարմը վատ,
 Փորը կտր,
 Բեխը վոլոր:

Յեկ նա չթողեց, վոր մտնեն զավոդ,
 Վոր գնան բանվոր պապաների մոտ:
 — Մենք պիտի տեսնենք մեր պապաներին,
 Թույլ տուր, բղավեց ղեկավար Հանրին:
 — Ձեր պապաներին բանտ եմ տարել լես
 Ու դրոշան դրել յերկաթե կողպես:
 Կորեք, լակոտներ, թե չե կթակեմ
 Պապաներիդ պես ձեզ կբանդարկեմ:
 — Ձենք վախենում քեզանից,
 Պատասխանեց քաջ Հանրին —
 Խլեց ճարպիկ հարվածով
 Հրացանը ժանդարմից:
 Ու հրացան ձեռքերին
 Պեծ ու կայծակ աչքերին՝
 Բանտի վրա վազեցին,
 Հրացանով զարկեցին,
 Բանտի դուռը ջարդեցին,
 Պապաներին դուրս բերին,
 Կեցցե հերոս, քաջ Հանրին:

Հերոս Հանրին ու պապան
 Իրենց ընկեր, հարևան
 Բանվորներին միացան
 Ու միասին
 Հարձակվեցին
 Բուրժուա — տըղին
 Սպանեցին
 Ու խլեցին
 Տուն,
 Գործարան,
 Մուրն,
 Մեքենա,
 Ավտոմոբիլ,
 Գնացք
 Ու նավ,
 Աերուլան,
 Ռադիո,

Տրակտոր,
 Մաշին,
 Մատուռ,
 Կինո,
 Նկար,
 Ինչ կար, չկար՝
 Կեցցե պապան,
 Կեցցե Հանրին
 Հերոսական
 Կռիվ ուրին.
 Նոր կյանք բերին
 Մեծ ու կարմիր
 Հոկտեմբերին:

6

Պապան Հանրիկին այդ յերեկույան
 Նվիրեց մի մեծ ալեբուլան:
 Հանրին սովորեց, ողաչու դառավ,
 Նստեց անուպլան ու յերկինք թռավ:
 Հանրին իրա ողանավով
 Իր պապային տարավ զավուդ,
 Իր մամային տարավ դպրոց,
 Ախրային՝ մանկապարտեզ,
 Տատիկին էլ՝ հիվանդանոց:

7

Բուրժուալի տղան կուղեկուղ փախավ,
 Ու լեզապատառ Յեվրոսիա հասավ:
 Ասավ այնտեղի չաղ բուրժուաներին.
 — Ողնության հասեք, սանահեր, քեզի:
 Մեծ հոկտեմբերի քսան և հինգին,
 Բանվորը լերավ հրաքան ձեռքին,
 Կատարեց կարմիր հեղափոխութուն
 Հորս սպանեց իրա պալատում:
 Մեր տունը խլեց,
 Չափոցր խլեց,
 Գնացքը խլեց,
 Մեքենաները,
 Անուպլանը,
 Բանվորն է տերը
 Հիմա մեր տանը,
 Գնանք միասին,
 Այդ անասավածին

Ջարկենք, սպանենք
 Ու պնչից հանենք
 Գործարան ու տուն:
 Թե չե, ետեղ ել
 Ձեր բանվորները
 Կանեն գործադու,
 Հեղափոխութուն:
 Բուրժուաները վախեցան
 Ողանավերը հեծան,
 Բուրժուալիկին միացան
 Յերկինք թռան ու յեկան:
 Ողաչու Հանրին
 Նստավ ողանավ
 Ընկերների հետ նրանց դեմ լեռավ:

Մի է հասել ամպերին,
 Մի է ստաղերը համրում:
 Կարմիր աստղ կա Հանրու
 Ողանավի թևերին:
 Իսկ բուրժուալի ալոպլանն
 Ունի կրճքին սև նշան:
 Ինչ են ուզում բուրժուաներն,
 Ու՞ր են յեկել մեզ վրա:
 Վոր բանվորին սպանեն,
 Խլեն հող ու գործարան:
 Հանրու արյունը յեռաց
 Ու սկսեց պատերազմ:

8.

Բոմ-բոմ-բոմ, գում-գում...
 Ճախրում և ողում
 Ողաչու Հանրին
 Ու բոմ և նետում
 Անբույանից:
 Նետում և անցեղ
 Քչնամու վրա:
 Պալթում են ախտեղ
 Բոմբերը նրա:
 Դում-գում-գում, բոմ-բոմ...
 Ողաչու Հանրին

Տվեց մի բոմբով
 Բուրժուայի տղի
 Մե ողանավին:
 Մե ողանավում
 Հրդեհ բռնկավ,
 Վառվեց, վար ընկավ:
 Դում-գում-գում, բոմ բոմ...
 Քաջ Հանրին բոմբով
 Զարկեց բուրժուայի
 Մյուս ողանավին:
 Հրդեհ բռնկավ,
 Են ել վար ընկավ:

Բանվոր պապան առավոտ
 Գնաց բուրժուա տիրոջ մոտ.
 Ձեռքը գրած մեծ փորին
 Ասավ բուրժուան բանվորին.
 — Յեկ ինձ համար գործ արա.
 Շինիր մի մեծ գործարան.
 Փող տամ, հաց առ խանութից,
 Վոր չը մնաք անոթի.
 Բանվորը բահ-մուրճ առավ,
 Գիշեր, ցերեկ հա բանեց,
 Շինեց մի մեծ գործարան,
 Բուրժուան տեսավ հավանեց.
 Բայց նա ելի բանվորին
 Տվավ չնչին որավարձ.
 Բանվոր պապան բազարից
 Գնեց միայն ցամաք հաց:

Յերբ վոր պապան լեկավ տուն,
 Հանրին ասավ կիսաքուն,
 — Պապա, տեսա լես ելի
 Եդ բուրժուայի Արեւին:
 Նա կանգնած եր հայաթում,
 Հաց ու կարագ եր ուտում:
 Պապա, կարագ եմ ուզում:
 — Մամա, — ասավ Արդան,
 Ձես ել տեսա բուրժուայի
 Պուճուր սիրուն աղջկան:
 Հագի շորերը ենքան
 Սիրուն եյին, պսպրղուն.
 Նա սկի չի ճղճղում.
 Մամա ինձ ել ես տարի,
 Եղպես սիրուն չոր կարի:

Տխրեց մաման,
Տխրեց պապան:
— Իմ բալիկներ,
Դուք վճնց կարաք
Նոր շոր հագնել,
Ուտել կարագ,
Բուրժուան քիչ ե փող տալիս,
Ցամաք հաց ել չի զալիս:
Հացին Հանրին, Աիդան
Ու խռոված քուն մտան:

3

Բանվոր պապան վաղ առավոտ
Գնաց ելի բուրժուայի մոտ:
Ձեռքը դրած տուռ գործին
Ասավ բուրժուան մեր բանվորին:
— Արի մտի իմ գործարան,
Գիշեր բանիր, ցերեկ բանիր:
Աշխատավարձ կտամ, տար առ
կուգես՝ կարագ, կուգես՝ պանիր:
Բանվոր պապան վաղ առավոտ,
Գողնոց կապեց, մտավ գավիտ:
Գիշեր բանեց,

Յերեկ բանեց
Ու բուրժուայի համար շինեց
Գնացք:

Ավտո,
Այերուպլան,

Նավ,
Տրամվայ,
Ելեքտրոլամպ,

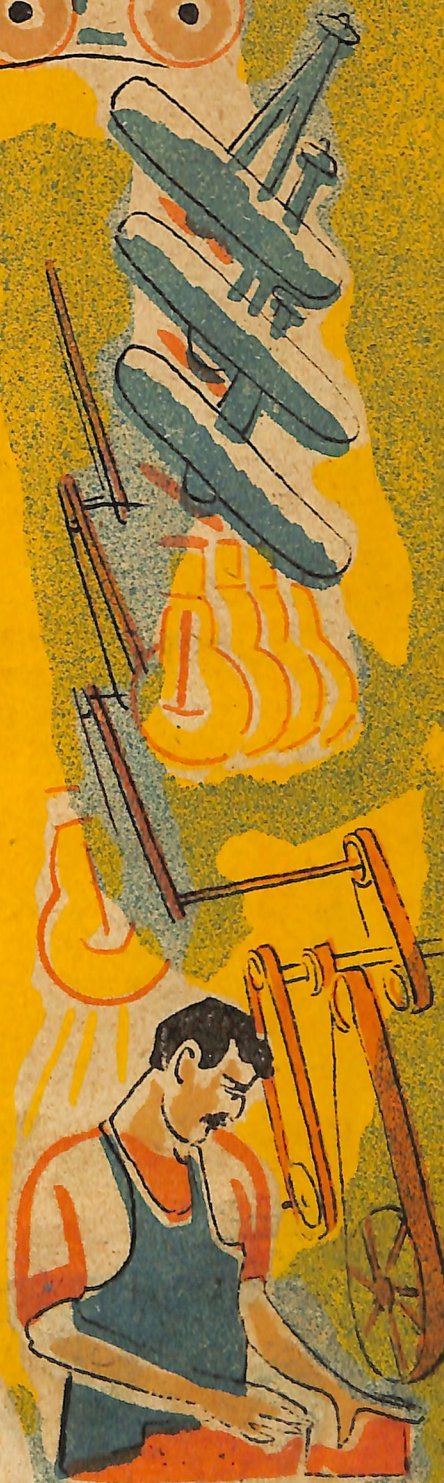
Ռադիո,
Տրակտոր,

Մաշին,
Մատու:

Յերեկոյան շատ հոգնած,
Ձեռքին ելի ցամաք հաց,
Գործարանից տուն հասավ,
Հանրին վազեց ու ասավ:

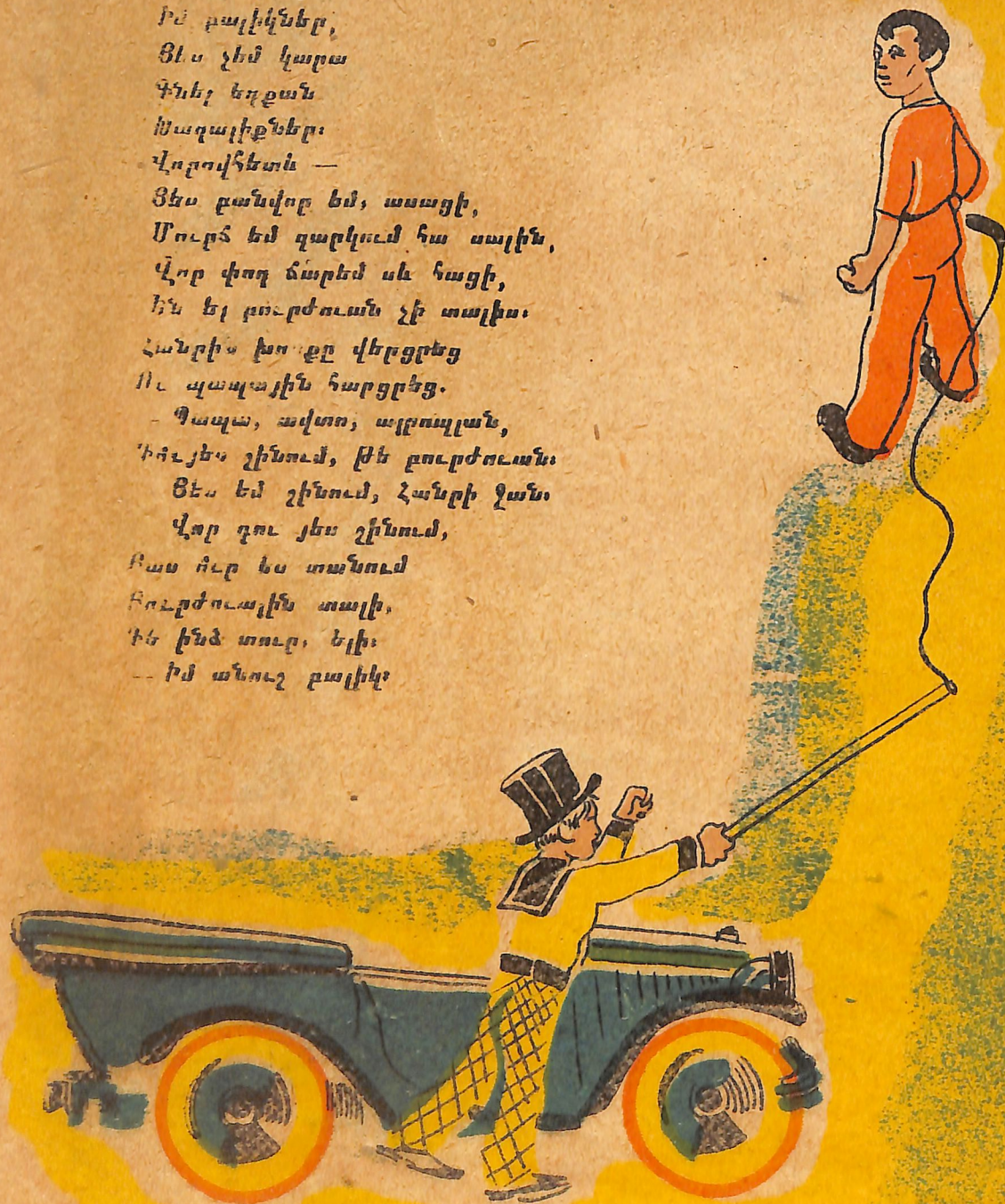
— Պապա, յես տեսա աչտոր մեր թաղում,
Բուրժուայի Արեւն ավտո եր խաղում
Ձեռքին ել ունեւ մեծ այրույլան:
Շատ լավն եր պապա: Մոտեցա նրան,
Վոր մի լավ նայեմ, բայց նա բղավեց:
Ձեռքի մտրակով բամակս դաղեց:
Պապա, կարո՞ղ եմ յես ավտո քշել:
Չե, չե, ողաչու կղաոնամ յես ել

Պապա ջան, գնա,
Բեր ինձ ողանավ,
Դառնամ ողաչու,
Բարձրանամ վերե
Ու վոնց վոր խոշուռ
Թոչեմ գործարան,
Քեզ թնիս առած
Բրացընեմ բերեմ

— Մամա ջան, — ասով սիրուն Ախլան,
Տեսա բուրժուալի պուճուր աղջկան:
Ունե՛ր յերկու հատ մեծ-մեծ կուկաներ:
Կուկա յեմ ուզում, մա, ինձ կուկա բեր:

Տխրեց մոման:
Ասով պապան:
Իմ բալիկներ,
Յեւ չեմ կարա
Քնել եղջան
Խաղալիքներ:
Վորովհետեւ —
Յեւ բանվոր եմ, ասացի,
Մուրճ եմ զարկում հա սալին,
Վոր փող ճարեմ սև հացի,
Ին ել բուրժուան չի տալիս:
Հանրիս խոքը վերցրեց
Ու պապային հարցրեց.
— Պապա, ավտո, ալրոպլան,
Ի՞նչ չես չինում, թե բուրժուան:
Յեւ եմ չինում, Հանրի ջան:
Վոր դու յես չինում,
Բաս հեր ես տանում
Բուրժուալին տալի,
Ին ինձ տուր, ելի:
— Իմ անուշ բալիկ:

Բուրժուան ինձանից խլում է, տանում
Յես նրա համար փողով եմ քանում:
— Խրում ե, դու ել նրանից խլի, —
Պատասխան տվավ քաջ Հանրին ելի.
— Խլեմ... կխլեմ, — խոստացավ պապան
Քնեցին ուրախ Հանրին, Ախլան:

4

Մյուս առավոտ Հանրիկի պապան
Զգնաց զավոդ:
Փորձադուլ արավ, նստավ իրա տան
Ցերեխեքի մոտ:

Բուրժուան կանչեց բանվորին
Զեռքը դրեց մեծ փորին.
— Խի չես բանում:
— Լավ եմ անում,
Բա փոր քիչ ես փող տալիս:
Իմ լեքեխեք,
Սոված ու մերկ
Հաց եմ ուզում ու լալիս:

Քո լեռեխան
Ունենա տուն
Ախտո, կուկլա, ալրուպրան,
Իսկ իմ Հանրին,
Իմ Արդան
Բան շունենան, մորմոք լան:
Տուր ինձ աշնպես որավարձ,
Վոր համ առնեմ առաա հագ,
Համ կաթ, շաքար, համ պանիր,
Թե չե սկի չեմ բանի:
Հանրուն պետք է որանավ,
Արդային կուկլա լավ:
Պահանջս ես ե, չես անի,
Քու զավորում չեմ բանի:

Բուրժուան բանվորին լսեց մի առ մի
Բարկացավ կանչեց իրա ժանդարմին
Ժանդարմը լեկավ բանվորին դարձեց
Ձեռքը կապեց, տարավ քանտարկեց:

Այդ լեռեկոյան
Հանրին, Արդան,
Սպասում էին
Իրենց պապային,
Վոր դար ու բերեր
Կուկլա, որանավ
Ու սիրուն շորեր
Ֆարրիկից իանած:
Բայց պապան չեկավ:
Շատ սպասեցին:
Արգեն մութն ընկավ
Համար վառեցին:

Ի-բում բում-բում,
րն ամբողջ
ու ճակատն են պաշում:
Ես Հանրիկ,
ու ճարպիկ,
ու ել քաջ ողաչում:
բուրժուաներն
վոր տեսան
սրեցան:
ոին ավեր
դանավերն
ու փախան:

Բանվորի լեռեկրն
Ազատվեց կրկին:
Չափողը մնաց
Բանվոր հալերիկին,
Ողանավ, գնացք
Հերոս Հանրիկին
Կեցցե բանվորի ձեռքը հաստատուն,
Կեցցե քաջ Հանրին, հերոս ողաչուն:
1930 թ. հոկտեմբեր
Հենրիկյան

ԳԻՆԵ 75 ԿՈՊ.

ՊԱՏ. ԽՍԲԱԳԻՐ՝ Զ. ԱՐԱՄ
ՏԵԽՆ. ԽՍԲԱԳԻՐ Տ. ԽԱՉԱԿԱՆՔՅԱՆ

ՈՒՐԻ ՅԱՐՅԱՆ
ՓԻԼՈՏ ԴԱՐԻ
ԳԻՅ ՍՏՐ Արմենի Երևան

Պատ. 30 Տրամ 4000, Գրաֆիկ 8380 (P),
Հրատ. 2805 Պեհերաշի Բրեյդրաշտոն

